

SENS LUDZKIEJ
PŁCOWOŚCI

DARIUSZ ADAMCZYK

SENS LUDZKIEJ PŁCIIOWOŚCI

PRZYSZYNEK DO WYCHOWANIA
SEKSUALNEGO

TYNIEC

WYDAWNICTWO BENEDYKTYNÓW

Recenzenci

o. prof. dr hab. Tomasz M. Dąbek OSB
ks. dr hab. Andrzej Kiciński, prof. KUL

Redakcja

Elżbieta Wiater

Redakcja techniczna

Dariusz Adamczyk

Projekt okładki

Wioletta Markiewicz

Imprimatur

Za zezwoleniem Kurii Diecezjalnej w Radomiu
z dnia 6 lipca 2021 roku (L. dz. 1161/21)

Biskup Radomski – Marek Solarczyk

Kanclerz Kurii – ks. Marek Fituch

Cenzor – ks. dr Jarosław Wojtkun

Imprimi potest: Opactwo Benedyktynów

L.dz. 91/2021, Tyniec, dnia 29.06.2021 r.

† Szymon Hiżycki OSB, opat tyniecki

ISBN 978-83-8205-175-9

Wydanie pierwsze – Kraków 2023

© Copyright by Dariusz Adamczyk

© Copyright for this edition by Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów

ul. Benedyktyńska 37, 30-398 Kraków

tel. (012) 688-52-90; tel/fax (12) 688-52-91

e-mail: zamowienia@tyniec.com.pl

www.tyniec.com.pl

Druk i oprawa:

Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów

druk@tyniec.com.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	7
Bibliografia.....	9
I. Dar płciowości	25
1. Pochodzenie, natura i godność człowieka	26
2. Ludzka płciowość – dla miłości jako daru z siebie i ku przekazywaniu życia	34
3. Znaczenie płciowości, a oblubieńczy charakter ciała	41
4. Trwałość wspólnoty międzyosobowej, a rodzicielstwo	48
II. Ku integracji płciowości w osobie	59
1. Czystość, a integralność osoby i daru z siebie.....	60
2. Wykroczenia przeciwko czystości.....	68
3. Konieczność i wysiłek wzrastania w czystości	73
III. Płciowość a wstydlivość	85
1. Fenomen wstydu seksualnego.....	87
2. Absorbpcja wstydu przez miłość	100
3. Problem bezwstydu a nagość	110
4. Konieczność kształtowania wstydlivości	120
IV. Wskazówki wychowawcze odnoszące się do ludzkiej płciowości	129
1. Wychowanie w środowisku rodzinnym	130
2. Zasady dotyczące obowiązków wychowawczych rodziców w zakresie płciowości.....	135
3. Elementy wychowania do właściwego przeżywania płciowości w odniesieniu do głównych faz rozwoju dziecka	141
4. Zalecenia praktyczne w zakresie wychowania do miłości.....	150
Zakończenie	155

WYKAZ SKRÓTÓW

- DWCH SOBÓR WATYKAŃSKI II, Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim *Gravissimum educationis*.
- FC JAN PAWEŁ II, Adhortacja apostolska *Familiaris consortio*, Rzym 1981.
- KDK SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*.
- KK SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*.
- KKK Katechizm Kościoła katolickiego, Poznań 1994.
- LP PONTIFICIO CONSIGLIO PER LA FAMIGLIA, *Sessualità umana: verità e significato. orientamenti educativi in famiglia*, Città del Vaticano 1995 (wyd. pol.: Papieska Rada ds. Rodziny, *Ludzka płciowość: prawda i znaczenie. Wskazania dla wychowania w rodzinie*, oprac. i tłum. Instytut Studiów nad Rodziną, red. abp K. MAJDAŃSKI, Łomianki 1996).

BIBLIOGRAFIA

I. Źródła biblijne

Biblia lubelska. Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych, red. L. STACHOWIAK (ST), J. KUDASIEWICZ (NT), Lublin 1995.

Grecko-polski Nowy Testament. Wydanie interlinearne z kodami gramatycznymi, tłum. R. POPOWSKI, M. WOJCIECHOWSKI, Warszawa 1997.

Biblia Tysiąclecia. Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych, red. A. JANKOWSKI I IN., Poznań–Warszawa 1980³.

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych ze wstępami i komentarzami, t. 1–3, red. M. PETER (ST), M. WOLNIEWICZ (NT), Poznań 1984.

The Greek New Testament, ed. K. ALAND I IN., London 1968².

II. Dokumenty Kościoła

Katechizm Kościoła katolickiego, Poznań 1994.

Katechizm Kościoła katolickiego. Corrigenda, Poznań 1998.

Kodeks prawa kanonicznego, Rzym 1983.

KONGREGACJA DS. WYCHOWANIA KATOLICKIEGO, *Wytyczne wychowawcze w odniesieniu do ludzkiej miłości. Zasadnicze cechy wychowania seksualnego (1.11.1983)*, [w:] *Posoborowe dokumenty Kościoła katolickiego o małżeństwie i rodzinie*, red. K. LUBOWIECKI, t. 1, Kraków 1999, s. 251–294.

- KONGREGACJA NAUKI WIARY, Deklaracja o niektórych zagadnieniach etyki seksualnej *Persona humana* (29.12.1975), [w:] *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966–1994*, tłum. i oprac. Z. ZIMOWSKI, J. KRÓLIKOWSKI, Tarnów 1995, s. 94–106.
- PONTIFICIO CONSIGLIO PER LA FAMIGLIA, *Sessualità umana: verità e significato. orientamenti educativi in famiglia*, Città del Vaticano 1995 (wyd. pol.: PAPIESKA RADA DS. RODZINY, *Ludzka płciowość: prawda i znaczenie. Wskazania dla wychowania w rodzinie*, oprac. i tłum. Instytut Studiów nad Rodziną, red. abp K. MAJDAŃSKI, Łomianki 1996).
- SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Poznań 2002.
- STOLICA APOSTOLSKA, *Karta Praw Rodziny*, Rzym 1983.

III. Nauczanie papieskie

- FRANCISZEK, Adhortacja apostolska *Amoris laetitia*, Rzym 2016.
- JAN PAWEŁ II, Adhortacja apostolska *Familiaris consortio*, Rzym 1981.
- Encyklika *Evangelium vitae*, Rzym 1995.
  - Encyklika *Laborem exercens*, Rzym 1981.
  - List apostolski *Mulieris dignitatem*, Rzym 1988.
  - List do młodych całego świata *Parati semper*, Rzym 1985.
  - List do rodzin *Gratissimam sane*, Rzym 1994.
  - *Mężczyznę i niewiastą stworzył ich*, Città del Vaticano 1986.
- PAWEŁ VI, Encyklika *Humanae vitae*, Rzym 1968.

IV. Opracowania

- ADAMCZYK D., *Biblijno-teologiczna perspektywa seksualności człowieka*, „Communio” 2 (27) 2007, s. 13–28.
- *Powołanie do czystości jako prawości płciowej w świetle Katechizmu Kościoła katolickiego*, „Perspectiva. Legnickie Studia Teologiczno-Historyczne” 1 (XVII) 2018, s. 5–17.

- *Sens ludzkiej płciowości w perspektywie personalistycznej daru – na podstawie dokumentu Sessualità umana: verità e significato. Orientamenti educativi in famiglia*, [w:] *Rodzina w przestrzeni wyzwań oraz problemów w obszarze prawnym i społecznym (badania polsko-słowackie)*, red. A. GRETKOWSKI, A. ŽILOVÁ, J. CHMIELEWSKI, Warszawa–Ružomberok 2019, s. 26–38.
  - *Wychowanie do wstydlivosti w perspektywie rozprawy Karola Wojtyły Miłość i odpowiedzialność*, „*Studia Theologica Varsaviensia*” 1 (XLVI) 2008, s. 181–202.
- AUGUSTYN J., *Integracja seksualna. Przewodnik w poznawaniu i kształtowaniu własnej seksualności*, Kraków–Ząbki 1995.
- *Wychowanie do czystości i celibatu kapłańskiego*, Kraków–Ząbki 2000.
  - *Wychowanie seksualne w rodzinie i w szkole*, Kraków 2015.
- BLACHNICKI F., *Pedagogia wstydlivosti w świetle wartości osoby ludzkiej*, „*Homo Dei*” 3 (1969), s. 181–186.
- BOŁOZ W., *Integrować swoją płciowość, aby kochać*, [w:] *Przygotowanie do życia w rodzinie*, red. M. RYŚ, K. OSTROWSKA, Warszawa 1996, s. 135–144.
- *Promocja osoby w rodzinie*, Warszawa 1998.
- DZIEWIECKI M., *Wychowanie do kobiecości i męskości*, https://opoka.org.pl/biblioteka/I/ID/md_0310_sexualnosc.html (dostęp: 16.02.2021).
- DZIUBA A.F., *Z antropologii stworzenia i płciowości człowieka*, [w:] *Człowiek. Miłość. Rodzina. „Humanae vitae” po 30 latach*, red. J. NAGÓRNY, K. JEŻYNA, Lublin 1999, s. 247–271.
- DZIUBACZKA K., *Czystość przedmałżeńska jest możliwa i konieczna*, [w:] *Przygotowanie do małżeństwa. „Przyszłość ludzkości idzie przez rodzinę”*, red. W. SZEWCZYK, Warszawa 1993, s. 65–72.
- FERT E., *Wychowanie do czystości w nauczaniu Jana Pawła II*, Kielce 1998.
- GASIDŁO W., *Wybrane zagadnienia z etyki małżeńskiej i rodzinnej*, Kraków 1986.
- GOS A., *Wymiary płciowości – analiza wieloaspektowa*, „*Fides et Ratio*” 4 (20) 2014, s. 24–57.
- GÓRALCZYK P., *Miłość podstawową wartością w wychowaniu seksualnym*, „*Communio*” 2 (27) 2007, s. 171–188.

- JAKUBOWSKI T., *Zagadnienia płciowości – czystość*, https://opoka.org.pl/biblioteka/I/ID/9804V_07.html (dostęp: 10.02.2021).
- KLUSAK J., *Wstydlivość afirmacją człowieka*, [w:] *Zatroskany o człowieka i świat. Nauczanie etyczno-społeczne Jana Pawła II*, red. H. SKOROWSKI, Warszawa 2005, s. 103–132.
- KLUZ M., *Płciowość i ład moralny*, „Fides et Ratio” 3 (39) 2019, s. 162–177.
- KORNAS-BIELA D., *Ku dojrzałemu przeżywaniu ludzkiej płciowości*, [w:] *Płciowość ludzka w kontekście miłości. Przesłanie moralne Kościoła*, red. J. NAGÓRNY, M. POKRYWKA, Lublin 2005, s. 119–164.
- *Zadania rodziny i szkoły w wychowaniu do integralnego przeżywania ludzkiej płciowości*, „Folia Pomeraniae” 2 (1997), s. 75–87.
- KUNKA S., *Natura człowieka a ludzka płciowość*, „Teologia w Polsce” 1 (6) 2012, s. 89–100.
- *Teologia ludzkiej płciowości a natura człowieka*, „Polonia Sacra” 31 (XXXIV) 2012, s. 177–198.
- KURDYBACHA B., *Człowiek istotą seksualną*, „Paedagogia Christiana” 2 (16) 2005, s. 55–72.
- LACOURT J., *Umiejętność kochania*, Warszawa 1996.
- MEISSNER K.W., *Funkcje płciowości*, https://opoka.org.pl/biblioteka/I/ID/9903V_05.html (dostęp: 15.02.2021).
- *Płciowość człowieka w kontekście wychowania osoby ludzkiej*, Poznań 1999.
- *Płciowość jako element wychowania*, https://opoka.org.pl/biblioteka/I/ID/9901V_08.html (dostęp: 10.02.2021).
- MRÓZ M., *De verecundia, czyli o kwestii wstydu widzianej oczyma św. Tomasza z Akwinu*, [w:] *Wstyd i nagość*, red. M. GRABOWSKI, Toruń 2003, s. 177–217.
- NAGÓRNY J., *Płciowość ludzka – z perspektywy chrześcijańskiego personalizmu*, [w:] *Płciowość ludzka w kontekście miłości. Przesłanie moralne Kościoła*, red. J. NAGÓRNY, M. POKRYWKA, Lublin 2005, s. 19–117.
- PERICO G., *Młodość miłość i seksualność*, tłum. E. KUŁAKOWSKA, Kraków 1996.
- PÓŁTAWSKA W., *Czystość jako zadanie wychowawcze*, „Studia nad Rodziną” 1 (1) 1997, s. 113–122.

- *Wstyd i wstydlivość jako afirmacja tajemnicy*, [w:] *Jan Paweł II naucza*, t. 1: *O Jana Pawła II teologii ciała*, red. T. STYCZEŃ, Lublin 1981, s. 203–215.
- ROSIK S., *Wzniosłość moralna czystości seksualnej*, [w:] *Człowiek. Miłość. Rodzina. „Humanae vitae” po 30 latach*, red. J. NAGÓRNY, K. JEŻYNA, Lublin 1999, s. 195–221.
- RUTKOWSKA A., *Wychowanie seksualne w rodzinie*, [w:] *Kobietą i mężczyzną stworzył ich. Edukacja seksualna w katechezie*, red. P. MAKOSA, Lublin 2014, s. 295–305.
- SAWICKI F., *Fenomenologia wstydlivości*, Wrocław 1986.
- SEMEN Y., *Seksualność według Jana Pawła II*, tłum. Z. DENKOWSKA, J. URBA-
NIAK, Poznań 2008.
- SIEMIANOWSKI A., *Zrozumieć miłość. Fenomenologia i metafizyka miłości*, Bydgoszcz 1998.
- SKÓRA E.G., *Seksualność człowieka jako mężczyzny i kobiety na tle Starego Te-
stamentu*, „Fides et Ratio” 4 (20) 2014, s. 6–23.
- SKRECKO A., *Wychowanie do czystości*, https://opoka.org.pl/biblioteka/II/ID/w_sluzbie_04_2009_czystosc.html (dostęp: 10.02.2021).
- SZTRAMSKI A., *Pożądanie, wstyd i obscenicznosc w interpretacji Rogera Scrutona i Karola Wojtyły / Jana Pawła II*, [w:] *Motywy miłości w literaturze polskiej i obcej*, red. E. CHODŹKO, M. ŚLIWA, Lublin 2019, s. 231–246.
- SZYMCAK J.S., *Problematyka wychowania ludzkiej płciowości w nauczaniu Jana Pawła II*, „Studia nad Rodziną” 1 (1/1) 1997, s. 53–62.
- ŚWITALSKA M., *Pozytywna koncepcja wstydu Karola Wojtyły i Maxa Schelera*, [w:] *O antropologii Jana Pawła II*, red. M. GRABOWSKI, Toruń 2004, s. 189–215.
- ŚWITALSKA M., *Przyczynek do Schelerowskiej koncepcji wstydu*, [w:] *Wstyd i nagość*, red. M. GRABOWSKI, Toruń 2003, s. 143–176.
- WACHOWICZ A., *Czystość małżeńska jako relacja wyłączności*, https://opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZR/aw_czystoscma.html (dostęp: 16.01.2021).
- WOJTYŁA K., *Miłość i odpowiedzialność*, Lublin 2001.
- WÓJCIK M., *Specyfika ludzkiej płciowości*, [w:] *Człowiek. Osoba. Płeć*, red. M. WÓJCIK, Łomianki 1998, s. 113–141.

V. Literatura pomocnicza

- BARTNICKI R., *Człowiek w Biblii. Szkic antropologii biblijnej*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 5 (1992), s. 17–24.
- BEDNARZ M., *Rola ojca i matki w wychowaniu dzieci według Pisma Świętego*, [w:] *Człowiek między losem a wyborem. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Władysławowi Szewczykowi*, red. M. DROŹDŹ, Tarnów 2006, s. 369–379.
- BIELECKI S., *Stary Testament o małżeństwie. Ideal i rzeczywistość*, „Kieleckie Studia Teologiczne” 2 (2003), s. 83–101.
- BŁAJET P., *Ciało jako medium komunikacji*, [w:] *Porozumiewanie się w szkole na rzecz tworzenia edukacyjnej wspólnoty*, red. E. SAJDAK, Kraków 2005, s. 81–90.
- BONORA A., *Człowiek obrazem Bożym w Starym Testamencie*, „Communio” 2 (8) 1982, s. 3–15.
- CHAJBOS K., *Wstyd w życiu Polaków: sposoby rozumienia i doświadczania, role i formy obecności*, Poznań 2019.
- CHARYTAŃSKI J., *Rzeczywistość miłości w Katechizmie Kościoła katolickiego*, Kraków 1998.
- CHMIEL J., *Człowiek obrazem Boga. U podstaw antropologii biblijnej*, „Znak” 4 (29) 1977, s. 363–370.
- CRAWFORD D.S., *Wspólnota chrześcijańska a stany życia: refleksja nad antropologicznym znaczeniem dziewictwa i małżeństwa*, tłum. W. SADŁOŃ „Communio” 5 (149) 2005, s. 119–145.
- CZAJKOWSKI M., *Biblia dziś odczytana*, Warszawa 1988.
- DOMAGALSKI Z., *Małżeństwo darem i wezwaniem*, Gniezno 1992.
- FILIPIAK M., *Biblia o człowieku*, Lublin 1979.
- *Biblijne podstawy teologii małżeństwa i rodziny w Starym Testamencie*, Lublin 1984.
- *Godność osoby ludzkiej w świetle opisu stworzenia*, „Zeszyty Naukowe KUL” 1 (16) 1973, s. 31–42.
- GOLISZEK P., *Godność ciała człowieka. Moralno-aksjologiczny aspekt wychowania w katechezie*, [w:] *Kobietą i mężczyzną stworzył ich. Edukacja seksualna w katechezie*, red. P. MAKOSA, Lublin 2014, s. 25–38.

- GOŁĘBIEWSKI M., *Człowiek obrazem i podobieństwem Boga*, „Ateneum Kapałńskie” 79 (1987), s. 264–278.
- GÓRALCZYK P., *Realne spojrzenie na moralność seksualną*, [w:] *W kręgu chrześcijańskiego orędzia moralnego*, red. M. BISKUP, T. REROŃ, Wrocław 2000, s. 465–485.
- GRABOWSKI M., *Historia upadku. Ku antropologii adekwatnej*, Kraków 2006.
- *Kultura podglądaczy*, „Homo Dei” 3 (2001), s. 20–31.
- *Symbol „nagości” w historii upadku: fragment „antropologii adekwatnej”*, [w:] *Wstyd i nagość*, red. M. GRABOWSKI, Toruń 2003, s. 219–245.
- GROCHOWSKA I., *Integralny wymiar ludzkiej seksualności w modelu SPICE profesora Thomasa Hilgersa*, <http://naprotechnologia.wroclaw.pl/model-spice-integralny-wymiar-ludzkiej-seksualnosci-dr-irena-grochowska/> (dostęp: 15.02.2021).
- GRZYBEK S., *Antropologia Ps 8*, „Studia Theologica Varsaviensia” 1 (17) 1979, s. 33–42.
- GUCWA J., *Powołanie do małżeństwa*, [w:] *Przygotowanie do małżeństwa. „Przyszłość ludzkości idzie przez rodzinę”*, red. W. SZEWCZYK, Warszawa 1993, s. 25–35.
- HOMERSKI J., *Pieśń o stworzeniu człowieka. Refleksje egzegetyczno-teologiczne nad tekstem Rdz 1,26–28 i 2,7.15.18.21–23*, „Roczniki Teologiczne” 1 (46) 1999, s. 125–137.
- JELONEK T., *Biblijna historia zbawienia*, Kraków 1991.
- KIENIEWICZ P., *Rodzina miejscem wychowania do odpowiedzialnej miłości*, [w:] *Rodzina – myśl i działanie*, red. G. SOSZYŃSKA, Lublin 2004, s. 165–174.
- KNOTZ K., *Akt małżeński. Szansa spotkania z Bogiem i współmatłonkiem*, Kraków 2001.
- KRÓLCZYK M., *Problem kryzysu czystości seksualnej i sposoby jego przezwyciężania*, Kraków 2008.
- KUŁACZKOWSKI J., *Jedność małżeńska w ujęciu Biblii*, Lublin 2004.
- KWIEK M., *Błędy w wychowaniu płciowym człowieka*, [w:] *Wychowanie do czystości – utopia czy zadanie*, red. J. KOCHEL, Opole 2011, s. 145–152.
- ŁACH S., *Księga Rodzaju. Wstęp – Przekład z oryginału – Komentarz*, Poznań 1962.

- ŁUCZAK H., *Dorastanie do miłości*, Kraków 1998.
- *Odpowiedzialność chrześcijańska*, Wrocław 1992.
- MARTIN F., „Mężczyzną i niewiastą stworzył ich”: *Teologiczne orędzie Rdz 1*, tłum. M. WYRODEK, „Communio” 1 (91) 1996, s. 66–89.
- MAZURKIEWICZ P., *Genealogia osoby*, „Fides et Ratio” 1 (17) 2014, s. 5–25.
- MICHERDZIŃSKI M., *O możliwości trynitarnej interpretacji formuły ustanowienia przymierza małżeńskiego Rdz 2,24*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 3 (54) 2001, s. 213–222.
- MOJEK S., *Rodzina w służbie życia*, [w:] *Człowiek. Miłość. Rodzina. „Humanae vitae” po 30 latach*, red. J. NAGÓRNY, K. JEŻYNA, Lublin 1999, s. 117–142.
- NAGÓRNY J., *Małżeństwo i rodzina jako communio personarum*, [w:] *Człowiek. Miłość. Rodzina. „Humanae vitae” po 30 latach*, red. J. NAGÓRNY, K. JEŻYNA, Lublin 1999, s. 85–116.
- OLEJNIK S., *Teologia moralna życia społecznego*, Włocławek 2000.
- PARYSIEWICZ B.M., *Wychowanie do miłości. Studium z duszpasterstwa rodzin*, Lublin 2010.
- PETER M., *Prehistoria biblijna*, Poznań 1994.
- *Wykład Pisma Świętego Starego Testamentu*, Poznań–Warszawa 1978.
- PÓŁTAWSKA W., *Rola rodziców w wychowaniu seksualnym młodzieży*, [w:] *Wychowanie w rodzinie*, red. F. ADAMSKI, Kraków 2010, s. 193–208.
- ROMANIUK K., *Krótki zarys historii zbawienia*, Poznań 1979.
- SCHELER M., *O wstydzie i poczuciu wstydu*, tłum. M. ŚWITALSKA, [w:] *Wstyd i nagość*, red. M. GRABOWSKI, Toruń 2003, s. 19–142.
- *Über Scham und Schamgefühl*, Halle 1914.
- STALA J., *Rodzina – fundamentalne środowisko kształtowania człowieka. Pedagogiczno-katechetyczne impulsy pomocy młodym w przygotowaniu do życia w małżeństwie i rodzinie*, [w:] *Małżeństwo i rodzina wciąż fundamentem nowej cywilizacji. Refleksje na kanwie dokumentu Konferencji Episkopatu Polski pt. „Służyć prawdzie o małżeństwie i rodzinie”*, red. R. KANTOR, M. KLUZ, Tarnów 2011, s. 15–26.
- STĘPIEŃ J., *Biblijna idea powołania człowieka*, [w:] *W kierunku człowieka*, red. B. BEJZE, Warszawa 1971, s. 119–132.
- STĘPIEŃ P., *Pokonanie samotności „Adama” przez stworzenie kobiety*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 14 (2001), s. 9–27.

- SYNOWIEC J.S., *Na początku*, Kraków 1996.
- SZTAFAROWSKI E., *Chrześcijańskie małżeństwo*, Warszawa 1985.
- SZTYCHMILER R., *Istotne obowiązki małżeńskie*, Warszawa 1997.
- SZYMCZAK J., *Akt małżeński w kontekście communio personarum*, [w:] *Posługa spowiedników w realizacji powołania małżeńskiego*, red. E. BOGURAD, B. BASSA, K. WOLSKI, Łomianki 1999, s. 49–53.
- SZYRAN J., *Modele postaw seksualnych w polskich pismach młodzieżowych okresu transformacji ustrojowej. Próba oceny*, Niepokalanów 2007.
- ŚLEDZIANOWSKI J., *Ku małżeństwu w Chrystusowym Kościele*, Kielce 1994.
- ŚWIERSZCZ K., *Homoseksualizm – postawa wrodzona czy nabyta? Istotny czynnik wychowawczy*, „Communio” 2 (158) 2007, s. 158–170.

VI. Pomoce leksykograficzne

- Encyklopedia Katolicka*, t. 3, red. R. ŁUKASZYK, L. BIEŃKOWSKI, F. GRYGLEWICZ, Lublin 1995.
- Jan Paweł II. Encyklopedia nauczania moralnego*, red. J. NAGÓRNY, K. JEŻYNA, Radom 2005.
- Słownik Teologiczny*, t. 2: O–Ż, red. A. ZUBERBIER, Katowice 1989.

WSTĘP

Wychowanie mające na celu przygotowanie młodego człowieka do dojrzałości wiąże się z różnymi trudnościami, wśród których jest również odkrycie prawdziwego sensu ludzkiej płciowości. To zagadnienie jest współcześnie szczególnie aktualne, zwłaszcza, że młodzi ludzie potrzebują jasnych, konkretnych wskazań w tym zakresie, a rodzice nie zawsze są gotowi do adekwatnego przekazania własnym dzieciom wiedzy w tym temacie.

Zagadnienie ludzkiej płciowości wpisuje się w spór o człowieka. Wiąże się to z pewnymi trendami we współczesnej kulturze, niesięgającymi do pełnej prawdy o człowieku, o tym, kim w istocie swej jest mężczyzna i kim jest kobieta jako osoby. W konsekwencji przekazywane informacje o ludzkiej płciowości nie uwzględniają faktu, że chodzi o osobę. Wskutek czego młodym ludziom, także tym zawierającym małżeństwo, brakuje świadomości znaczenia daru osób w życiu małżeńskim i rodzinnym, wartości daru rodzicielstwa i odpowiedzialności za podejmowane działania z tym związane. W następstwie zaś takiego stanu rzeczy brak również świadomości roli i znaczenia właściwego wychowania w dziedzinie ludzkiej płciowości¹, która odgrywa ważną rolę w życiu ludzkim. Stanowi ona podstawowy element osobowości, ma wpływ na każdą sferę życia ludzkiego, jest źródłem ekspresji człowieka wpływającym na sposób komunikacji z innymi, a także wyrażania i przeżywania ludzkiej miłości. Podstawową zaś

---

¹ Por. LP 1 i 6; J. AUGUSTYN, *Wychowanie seksualne w rodzinie i w szkole*, Kraków 2015, s. 19–32; K.W. MEISSNER, *Płciowość jako element wychowania*, https://opoka.org.pl/biblioteka/I/ID/9901V_08.html (dostęp: 10.02.2021).

funkcją płciowości jest przekazywanie życia. Odkrycie sensu tej sfery ludzkiego życia jest możliwe jedynie w kontekście poprawnie odczytanego człowieczeństwa.

Zagubienie moralne współcześnie żyjących ludzi, nawet całych społeczności, ma wpływ na wybory moralne, a także na postrzeganie ludzkiej płciowości. Wiąże się z tym koncepcja życia ludzkiego, według której dobro zostaje utożsamione z tym, co łatwe i przyjemne. Prowadzi to do utrwalania postaw hedonistycznych i utylitarystycznych, również w życiu młodych ludzi. To podejście zaś prowadzi do relatywizmu moralnego. Dochodzi również do banalizowania ludzkiej płciowości, do odrywania jej od integralnej wizji osoby ludzkiej, od nadprzyrodzonego powołania człowieka, przez co sprowadza się ją wyłącznie do aspektu popędowego.

Wobec takiej sytuacji oraz trwających sporów na temat ludzkiej płci warto odwołać się do źródeł na temat płciowości człowieka. Szczególnego znaczenia nabiera jednocześnie wychowanie do właściwego jej pojmowania i przeżywania, ze szczególnym uwzględnieniem jej zasadniczego sensu oraz teleologicznego charakteru działania płciowego w kontekście integralności osoby, do której to integralności odwołuje się personalistyczna koncepcja płciowości.

Celem niniejszej książki jest ukazanie fundamentalnych treści dotyczących tej rzeczywistości, jaką jest ludzka płciowość i jej zasadniczy sens. Ta kwestia pozostaje w ścisłym powiązaniu z prawdą o człowieku jako osobie ludzkiej. Szczególnie owocne wydaje się zatem połączenie głębokiej refleksji teologicznej opartej na Objawieniu Bożym, zawartym w Piśmie Świętym, z osiągnięciami nauki opartymi na doświadczeniu.

Główny problem podejmowany w monografii wynika z jej tytułu i sprowadza się do ukazania fundamentalnego sensu ludzkiej płciowości – w personalistycznej perspektywie. Ten główny problem badawczy doprecyzowują problemy szczegółowe: jakie znaczenie ma płciowość

człowieka w perspektywie jego pochodzenia, natury i godności? Jakie jest zasadnicze ukierunkowanie płciowości? Jakie jest znaczenie płciowości w kontekście daru osób w małżeństwie i w życiu rodzinnym? Na ile płciowość jest zadaniem dla człowieka i w perspektywie integralnego rozwoju wymaga wysiłku jej integracji w osobie? Na czym polega związek płciowości z czystością w kontekście integralnego daru z siebie? Jakie są wykroczenia przeciwko cnotcie czystości? Na czym polega wysiłek wzrastania w cnotcie czystości w kwestiach płciowości? Jaka jest w tym procesie rola wstydu seksualnego i cnoty wstydlivosti? Jakie jest znaczenie wstydlivosti w rozwoju osobowościowym człowieka? Jaki jest związek wstydu seksualnego i cnoty wstydlivosti z prawdziwą miłością? Na czym polega niewłaściwe przeżywanie wstydu seksualnego i jaki ma to związek z nagością ludzkiego ciała? Na co w tej perspektywie warto zwrócić uwagę w procesie wychowania w zakresie ludzkiej płciowości? Jakie są w tym względzie obowiązki wychowawcze rodziców? Na jakie elementy wychowania warto zwrócić uwagę w poszczególnych fazach rozwoju dziecka – w perspektywie wychowania do miłości? Odpowiedzi na te pytania zawarte są w poszczególnych rozdziałach książki, w których zostają podjęte bardziej szczegółowe aspekty sensu ludzkiej płciowości rozpatrywane w perspektywie troski o integralny rozwój człowieka.

Materiałem źródłowym opracowania jest Pismo Święte oraz dokumenty Kościoła i nauczanie papieskie, zwłaszcza papieża Jana Pawła II. Do opracowania niniejszej monografii wykorzystane zostały również opracowania, literatura pomocnicza i pomoce leksykograficzne w zakresie dotyczącym podejmowanej problematyki. Metodą badawczą jest analiza i synteza. Zastosowanie tej metody umożliwia syntetyczne zaprezentowanie wyników analizy podejmowanej tematyki oraz wyprowadzenie praktycznych wniosków, a także sugestii wychowawczych dotyczących podejmowanego zagadnienia ludzkiej płciowości.

Niniejsza książka jest adresowana do szerokiego grona odbiorców, zwłaszcza zainteresowanych problematyką wychowania seksualnego, wychowania integralnego, do doradców rodzinnych, nauczycieli, wykładowców na kierunkach teologicznych, humanistycznych i społecznych, pastoralistów, katechetyków i katechetów, ale także do studentów wymienionych kierunków, jak również do autorów podręczników szkolnych i katechetycznych. Jest ona też skierowana do tych, którzy poszukują odpowiedzi na pytania związane z istotą i sensem ludzkiego życia, jego integralnym rozwojem, a także kwestią budowania społeczności opartego na doktrynie chrześcijańskiej.

Książka składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy z nich dotyczy Bożego daru płciowości rozpatrywanego w perspektywie pochodzenia, natury i godności człowieka. Wskazane jest tu znaczenie płciowości oraz jej podstawowe kwestie teleologiczne. Podjęte też jest zagadnienie trwałości wspólnoty międzyosobowej jako istotnego warunkowania odpowiedzialnego rodzicielstwa.

Z tematem płciowości człowieka wiąże się kwestia czystości, którą można określić jako „osiągniętą integrację płciowości w osobie”². Czystość w dziedzinie płciowości jest cnotą moralną, ukazuje ona etyczny wymiar płciowości. Te zagadnienia stają się przedmiotem analiz w rozdziale drugim. Przedstawione tu zastają wykroczenia przeciw czystości płciowej oraz kwestia konieczności wzrastania w niej, aby można było zachwycić się prawdziwą miłością i jej związkiem z czystością.

Czystość w dziedzinie płciowości domaga się wstydlivosti, która chroni intymność osoby. Stąd rozdział trzeci zawiera syntetycznie ujęte treści dotyczące fenomenu wstydu seksualnego oraz cnoty wstydlivosti i konieczności jej kształtowania. Zawarta jest tu rów-

---

² KKK 2337.

niez analiza problemu bezwstydu w kontekście nagości człowieka oraz kwestii absorbcji wstydu przez miłość.

Ostatni rozdział, czwarty, dotyczy wskazań wychowawczych w zakresie ukazywania sensu ludzkiej płciowości. Treści w nim zawarte, opracowane na podstawie dokumentu *Sessualità umana: verità e significato. Orientamenti educativi in famiglia*³, mogą być, zwłaszcza dla rodziców i wychowawców, istotną pomocą w delikatnej dziedzinie prowadzenia młodzieży ku dorosłości, aby w przyszłości mogła ona w sposób dojrzały i odpowiedzialny podejmować życiowe wyzwania związane z działaniami płciowymi.

Każdy rozdział jest podzielony na podrozdziały i kończy się podsumowaniem. Wskazane są pewne sugestie dotyczące możliwości wieloaspektowej refleksji nad zagadnieniem ludzkiej płciowości, a także związanych z nią czystości i wstydlivosti, celem pełniejszego zrozumienia tych niewątpliwie bardzo złożonych zagadnień oraz zwrócenia uwagi na wartość podejmowania wysiłku wzrastania ku pełni człowieczeństwa. Niniejsze opracowanie ma w założeniu przyczynić się także do pełniejszego uzmysłowienia konieczności odpowiedniego oddziaływania wychowawczego na dzieci w poszczególnych fazach rozwojowych w perspektywie szeroko rozumianego wychowania do miłości. Z tych względów niniejsza książka może być istotnym przyczynkiem do wychowania seksualnego.

---

³ Jest to dokument Papieskiej Rady ds. Rodziny. Tekst włoski typiczny wydany w roku 1995, wydanie: Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano. W niniejszym opracowaniu cytaty pochodzą z polskiego wydania tego dokumentu: *Ludzka płciowość: prawda i znaczenie. Wskazania dla wychowania w rodzinie*, oprac. i tłum. INSTYTUT STUDIÓW NAD RODZINĄ, red. abp K. MAJDAŃSKI, Łomianki 1996.